

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№3(132)/2020

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2020

Nur-Sultan, 2020

Нур-Султан, 2020

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан,
Қазақстан

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф., Баку мемлекеттік университеті, Баку, Әзірбайжан
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф., Қырғызстан Ұлттық ғылым академиясы, Бішкек, Қырғызстан
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Бахтикиреева Улдана	ф.ғ.д., проф., Ресей халықтар достығы университеті, Мәскеу, Ресей
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф., Яссы мемлекеттік университеті, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жан Динжиң	PhD, проф., Миньцзу университеті, Пекин, Қытай
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф., Хаджи Байрам Вели университеті, Анкара, Түркия
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф., Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф., Бонн университеті, Бонн, Германия
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф., Ә. Науаи атындағы Ташкент өзбек тілі және әдебиеті мемлекеттік университеті, Ташкент, Өзбекстан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Тіл және халықаралық білім бойынша бірлескен ұлттық комитеті, Вашингтон, АҚШ
Сәтенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тұрысбек Рақымжан	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф., Уфа федералды зерттеу орталығы, Уфа, Башқұртстан, РФ
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф., Лингводидактика жоғары мектебі, Санкт-Петербург, Ресей
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент м.а., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгей университеті, Измир, Түркия
Янковски Хенрих	PhD, проф., А. Мицкевич атынд. Польша университеті, Познань, Польша

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ. Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Журнал менеджері: Базылхан Г.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» Коммерциялық емес акционерлік қоғам

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 9 дана. Басуға 09.09.2020 ж. қол қойылды.

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,

тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief Dikhan Kamzabekuly

Doctor of philology, academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Deputy Editor-in-Chief Zharkynbekova Sholpan

Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof., Baku State University, Baku, Azerbaidzhan
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof., National Academy of science of KR, Bishkek, KR
Aimukhambet Zhanat	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof., RUDN University, Moscow, Russia
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof., University UAIC, Iasi, Romania
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. Higher school of linguodidactics and translation, Saint Petersburg, Russia
Erzhiasun Güljanat	PhD, Prof., Hasi Bayram Veli University, Ankara, Turkey
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Henryk Jankowski	PhD, Prof., Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Khislamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof., UFRK RAS, Ufa, Bashkortostan, RF
Metin Ekiji	PhD, Prof., Ege University, Izmir, Turkey
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof., Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof., University of Bonn, Bonn, Germany
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof., Tashkent State University of Uzbek language and literature, Tashkent, Uzbekistan
Rivers William Patrick	PhD, Prof., Joint national Committee on languages and international education, Washington, USA
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, as. Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Turysbek Rakymzhan	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhang Dingjing	PhD, Prof., Minzu University of China, Beijing, China
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Managing Editor: Bazylkhan G.

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Non-profit joint-stock company «L.N. Gumilyov Eurasian National University»

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 9 copies. Signed in print: 09.09.2020

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф., Бакинский государственный университет, Баку, Азербайджан
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф., Национальная академия наук КР, Бишкек, Киргизия
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. Российский университет дружбы народов, Москва, Россия
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. Ясский государственный университет, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жан Динжин	PhD, проф., Китайский университет Миньцзу, Пекин, Китай
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ержласун Гульжанат	PhD, проф. Университет Хаджи-Байрам Вели, Анкара, Турция
Каскабасов Сеит	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Негимов Серик	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф., Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Райхл Карл	д.ф.н., проф., Боннский университет, Бонн, Германия
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф., Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы имени А. Навои, Ташкент, Узбекистан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Совместный Национальный комитет по языкам и международному образованию, Вашингтон, США
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Тажibaева Сауле	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Турьсыбек Рахимжан	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф., УФИЦ РАН, Уфа, Башкортостан, РФ
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф., Высшая школа лингводидактики и перевода, Санкт-Петербург, РФ
Шарип Амантай	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцента, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгейский университет, Измир, Турция
Янковский Хенрих	PhD, проф., Университет имени Адама Мицкевича в Познани, Познань, Польша

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Менеджер журнала: Базылхан Г.

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: Некоммерческое акционерное общество «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева»

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018 г.

Периодичность: 4 раза в год. Тираж: 9 экземпляров. Подписано в печать 09.09.2020 г.

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500 (вн. 31-413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Абдуова Б.С., Асанова Ұ.О.</i> Ұлттық дүниетанымдағы бөрілік рух сабақтастығы.....	8-17
<i>Әбсадық А.А., Қабылдинов З.Е.</i> Ахмет Байтұрсынұлы ғұмырнамасындағы Орынбор кезеңі: кейбір беймәлім мәліметтер мен деректер (ғылыми-танымдық экспедиция материалдары бойынша)	18-27
<i>Исламбаева З.У.</i> 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің драматургияда бейнеленуі	28-35
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Құранның ортағасырлық әдеби жәдігерлерге ықпалы	36-43
<i>Рахмонов Н.</i> Ежелгі Орталық Азия халықтарындағы рухани үдеріс тамырлары.....	44-50
<i>Шәріп А.</i> Қазақ поэзиясындағы Сарыарқа бейнесінің идеялық-көркемдік эволюциясы мен трансформациясы	51-59

Лингвистика және әдістеме

<i>Ашинова К.А.</i> Қысқарған және біріккен дипломатиялық терминдер	60-65
<i>Балтабаева Ж.Қ., Бияздықова Ә.Ә.</i> М. Жұмабаев шығармаларындағы «бақыт» базалық концептісінің мағыналық-ақпараттық өрісін айқындайтын тілдік бірліктер	66-74
<i>Ескеева М., Алашбаева Ж.</i> Орта ғасыр түркі мақал-мәтелдеріндегі адами қасиеттер көрінісі: салыстырмалы-тарихи талдау	75-85
<i>Құрманбайұлы Ш., Әділов М.Е.</i> Абай тіліндегі көнерген сөздер.....	86-97
<i>Құсайынова Ж.</i> Транспозицияланған құрылымдардың контекстік-модалдік қызметі	98-103
<i>Личман Е.Ю., Черняева И.В.</i> Қазақстан және Ресей әдебиетшілері, суретшілері шығармашылығында «жол/сапар» сарынының түсіндірілуі	104-122
<i>Орманова А.Б., Анафинова М.Л.</i> Ассоциативті эксперимент шеңберіндегі тілдік интерференция.....	123-132
<i>Садирова К., Әбдірова Ш.</i> Идеологиялық дискурс және ықпалдастық мәселесі.....	133-141

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Abduova B.S., Assanova U.O.</i> Legacy of the Wolf Spirit in the National Worldview	8-17
<i>Absadyk A.A., Kabuldinov Z.E.</i> Orenburg Period in Akhmet Baitursynuly's Biography: Some Unknown Archival Sources (based on materials of scientific and educational expedition).....	18-27
<i>Islambayeva Z.U.</i> Representation of the 1916 National Liberation Movement in Drama.....	28-35
<i>Kurmangali G.K.</i> Influence of the Koran on Middle Ages Literary Monuments	36-43
<i>Rakhmonov N.</i> Sources of Spiritual Processes Among Ancient Peoples of Central Asia	44-50
<i>Sharip A.</i> Ideological and Literary Evolution and Transformation of Saryarka image in the Kazakh Poetry	51-59

Linguistics and methodics

<i>Ashinova K.A.</i> Abbreviated and Combined Diplomatic Terms.....	60-65
<i>Baltabaeva Zh.K., Biyazydykova A.A.</i> Linguistic Units Determining the Semantic-Informational Field of the Basic Concept "Happiness" in M. Zhumabayev's Works.....	66-74
<i>Eskeyeva M., Alashbayeva Zh.</i> Representation of Human Qualities in Proverbs and Sayings of Turks of the Middle Ages: Comparative and Historical Analysis	75-85
<i>Kurmanbaiuly Sh., Adilov M.</i> Archaisms in Abay's Writing	86-97
<i>Kussaiynova Zh.</i> Context-Modal Functioning of Transposition Structures	98-103
<i>Lichman E.Yu., Chernyaeva I.V.</i> Interpretation of the «Path/Road» Motive in Works of Writers and Artists of Kazakhstan and Russia.....	104-122
<i>Ormanova A.B., Anafinova M.L.</i> Linguistic Interference in Terms of Associate Experiment	123-132
<i>Sadirova K., Abdirova Sh.</i> Ideological Discourse and Integration Issue	133-141

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Абдуова Б.С., Асанова У.О.</i> Преемственность волчьего духа в национальном мировоззрении	8-17
<i>Абсадык А.А., Кабульдинов З.Е.</i> Оренбургский период в биографии Ахмета Байтурсынулы: некоторые неизвестные архивные источники (по материалам научно-познавательной экспедиции).....	18-27
<i>Исламбаева З.У.</i> Отражение национально-освободительного восстания 1916 года в драматургии.....	28-35
<i>Қурманғали Г.К.</i> Влияние Корана на литературные памятники средневековья	36-43
<i>Рахмонов Н.</i> Источники духовных процессов среди древних народов Центральной Азии.....	44-50
<i>Шарип А.</i> Идеино-художественная эволюция и трансформация образа Сарыарки в казахской поэзии.....	51-59

Лингвистика и методика

<i>Ашинова К.А.</i> Сокращенные и комбинированные дипломатические термины....	60-65
<i>Балтабаева Ж.К., Бияздыкова А.А.</i> Лингвистические единицы, определяющие семантико-информационное поле базового концепта «счастье» в произведениях М. Жумабаева	66-74
<i>Ескеева М., Алашбаева Ж.</i> Репрезентация человеческих качеств в пословицах и поговорках тюрков средневековья: сравнительно-исторический анализ.....	75-85
<i>Қурманбайұлы Ш., Адилов М.Е.</i> Архаизмы в языке Абая.....	86-97
<i>Кусаинова Ж.</i> Контекстно-модальное функционирование транспозиционных структур	98-103
<i>Личман Е.Ю., Черняева И.В.</i> Интерпретация мотива «путь/дорога» в творчестве литераторов, живописцев Казахстана и России	104-122
<i>Орманова А.Б., Анафинова М.Л.</i> Языковая интерференция в рамках ассоциированного эксперимента.....	123-132
<i>Садирова К., Абдирова Ш.</i> Идеологический дискурс и проблема интеграции	133-141

ХҒТАР 18.45.09

З.У. Исламбаева

Т.Қ. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы, Алматы, Қазақстан
(E-mail: zetta1975@mail.ru)

1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің драматургияда бейнеленуі

Аңдатпа. Ғылыми мақалада өткен ғасырдың орта шенінде жазылған, ұлт-азаттық көтерілісін, қазақ жеріне кеңес өкіметінің орнағанын баяндайтын драмалық шығармалар талданған. Мұнда драматургтердің аталған тақырыпты жазудағы жазушылардың шығармашылық ізденістері, олардың басты айтар ойы мен идеясының тарихи ситуациялардың мәнін ашуға негізделгендігі жан-жақты сөз болады. Зерттеуші қазақтың хас батыры Амангелді Иманұлының тарихи бейнесін суреттейтін Ғ. Мүсіреповтің «Амангелді» және Ш. Құсайыновтың «Сахара үстіндегі жалау» тарихи драмаларын негізге ала отырып, авторлардың халық батырының қаһармандық болмысын ашудағы маңызды ойларын атап өтеді. Сол сияқты З. Шашкиннің «Замана осылай басталды» пьесасының басты кейіпкері Тоқаш Бокиннің төңкеріс уақытындағы қазақ халқын азаттыққа жетелеуін, езгіден еркіндікке ұмтылған жастарды бастауын ашып жазған. Автор өткен ғасырдың басында қазақ жерінде болып өткен азамат соғысының қоғам мен адам өміріне кері әсерін, яғни сол уақыттағы кеңестік құрылымның қазақтың ұлт ретінде дамуына тигізген зардабын нақты дәйектер арқылы зерделейді. Зерттеуге алған шығармалардағы жағымды және жағымсыз кейіпкерлердің қоғамдық-әлеуметтік орны олардың мінез ерекшеліктеріне, шығармадағы әлеуметтік орнына назар аудару арқылы ашылған. Мақала авторы пьесалар жазылған уақыттағы драматургтердің көзқарасын бүгінгі жаңа пайым-түсінікте қарастырады. Сондай-ақ, драматургтердің шығармадағы оқиғалар тізбегін қисынсыз құруы да назардан тыс қалмаған.

Түйін сөздер: драматургия, жанр, режиссер, тенденция, сахна өнері, бостандық идеясы, азамат соғысы, қоғамдық қайшылық.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2020-132-3-28-35>

Түсті: 17.02.20 / **Қайта түзетілді:** 12.03.20 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 09.09.20

Кіріспе. Қазіргі дәуір әр ұлттың, дербес елдердің өзіндік келбеті, өзіне тән ерекшелігі айқындалған жаһандық кезең болып саналады. Бұл тұста сол халықтардың қоғамдық-әлеуметтік құрылымында, әдебиетінде, мәдениеті мен өнерінде елеулі өзгерістердің болатыны анық. Өйткені соңғы ширек ғасырдан астам уақытта өзін-өзі таныған дербес халықтар рухани құндылықтары мен мәдени жәдігерлерге ерекше көңіл аударды. Қазақ елінің мәдени орталықтары да ұлттық болмысты арттырып, халықтық үлгілерді насихаттау барысында өткен тарихи ізді қайта зерттеуді қолға алып отыр. Бұл мақсаттың басты бағытында қазақ драматургиясының қалыптасу, даму кезеңіне бағдар жасау міндеті тұр.

XX ғасырдың алғашқы кезеңдерінде қазақ әдебиетінің даму барысы драматургия жанрының да пайда болып, бірте-бірте кәсіби деңгейге көтерілуіне ықпал етті. Бұл кеңестік театр өнерінің әсерінен, сонымен қатар, қоғамдық талап негізінде өрістеп отырды. Ұлттық драматургияның алғашқы балаң шағында қолына қалам ұстаған икемді жастар қоғамда болып жатқан жағдайларды, оқиғаларды өз шығармаларында көрсетуді мақсат етті. Алғашқы драмалық шығармалар саналатын К. Төгісовтің «Надандық құрбаны», А.И. Лихановтың «Манап», Б. Серкебаевтың «Бақсы», «Ғазиза», «Жер дауы» «...көркемдік жағынан елеулі кемшіліктері барлығына қарамастан... қолжазба күйінде үйірмелер сахнасында қойылғандығын ашып айта аламыз. Рас, оларды толық мағынасындағы драмалық көркем шығарма-

лар деу қиын, алайда алғашқы бастама ретінде өз кезінде мәнді көрініс болғаны сөзсіз» [1, 6 б.].

Одан кейін драматургияның кәсіби өркендеп, қарқынды дамуына қазақ жеріндегі үйірмелерден бастау алған театрларда жастардың ұйымдастыруымен шығармалары қойылып отырған, М. Әуезов, С. Сейфуллин, Қ. Кемеңгерұлы, Ж. Аймауытов, Ж. Шанин, Б. Майлин, С. Абланов, Е. Ерданаев, И. Меңдіханов, Ж. Тілепбергенов, т.б. авторлар ұйытқы болды [2]. Бұлардың әрқайсысы өз түсінігінше пьесаны қызықты оқиғаларға құрып, айтар ойын кейіпкерлер мінездері, олардың сөз-диалогтары арқылы меңзеп отырды. Кеңестік жүйенің орнығуы мен идеологиялық формацияның белең алу үрдісі қызу жүріп жатқан сол тұста жазушы-драматургтердің шығармаларындағы негізгі айтар ой мен идея сол уақыттың талабынан туындады. Бұлардың көбісінің алдында заман сұранысы бойынша жаңа дәуірдің, жаңа адамның келбетін жасау міндеті тұрды. Байлар мен молдаларды сатира тілімен түйреуге немесе өз бақыты, махаббаты үшін күрескен жастардың құқығын қорғауға, жарқын өмірге ұмтылуына кеңестік жаңа қоғамның ықпал еткендігіне назар аударылып отырды.

Дегенмен, драматургия тілінің қоғамдық ахуалға тигізер ықпалын түсінген авторлар қазақ ұлтының болашағын, басты кейіпкерлердің ерлік істерін, олардың гуманистік, отаншылдық қасиеттерін алдыңғы планға шығарып, метафоралық сипат беруді назардан тыс қалдырған жоқ. Мәселен, М. Әуезовтің «Хан Кене», Ғ. Мүсіреповтің «Аманкелді», І. Жансүгіровтің «Исатай – Махамбет», «Кек», Ә. Тәжібаевтың «Біз де қазақпыз», Ғ. Слановтың «Махамбет», З. Шашкиннің «Замана осылай басталды», Ғ. Мүсіреповтің «Ақан сері – Ақтоқты», т.б. пьесаларда ұлттық сарын, халық үні ерекше орында тұрды. Сонымен қатар, бұларда қазақ жүріп өткен тарихтың тереңіне үңілу, ұлттың болашағына алаңдаушылық басым деп айтуға негіз бар.

Еркіндік пен азаттықтың түрлі ағымында ой қозғаған қазақ жазушылары үшін ХХ ғасыр басындағы ұлт-азаттық төңкерісті жырлау басты мақсат болды. Соның ішінде, Торғай жеріндегі бейбіт өмір жолына шаруаларды бастап шыққан Амангелді Иманұлының ерлігін суреттейтін Н. Ахметбековтің «Аманкелді» дастаны, А. Нұрқановтың «Халық батыры» романы, Ғ. Мүсіреповтің «Аманкелді», Ш. Хұсайыновтың «Сахара үстіндегі жалау», т.б. шығармалар жазылды. Негізінен өткен ғасырдың алғашқы жартысында қазақ жазушылары әртүрлі тақырыптағы драмалық шығармаларында адам тағдырын, халық мүддесін, қоғам болмысын сан алуан қақтығыстар мен түрлі штрихтар негізінде кескіндеп отырды. Соның ішінде, ұлттық тарихта, әдебиет пен драматургияда «Азамат соғысы» деп танылған Қазан төңкерісінің орны ерекше. Бұл тақырыпты әр автор өзіндік таным-түсінігімен, құжаттық деректердің негізінде әртүрлі жанрда, түрлі идеяда, сан қилы шытырман оқиғалар тізбегінде айшықтап берді. Бұған жоғарыда аталған жазушылардың туындылары дәлел.

Қойылған міндеттер. Аталмыш зерттеу еңбектің негізгі міндеті – өзінің шығармашылық ғұмырында шытырман оқиғалы романдарымен, классикалық трагедияларымен танымал Ғ. Мүсіреповтің «Аманкелді», ұлттық әдебиетте өзіндік орны бар Ш. Құсайыновтың «Сахара үстіндегі жалау», сол сияқты көрнекті жазушы-драматург З. Шашкиннің «Замана осылай басталды» пьесаларын ғылыми-теориялық, салыстырмалы-сараптамалық, құжаттық-дәйектемелік тұрғыдан кеңінен талдау.

Мақсаты. Аталған драмалық шығармалардағы идеяның қазақ халқын біртұтастыққа үндеу үрдісін, елдің бостандығы мен тәуелсіздігін насихаттау барысын анықтау.

Тарих. Ғ. Мүсіреповтің «Аманкелді» тарихи драмасында басты кейіпкердің батырлығы, моральдық күйреуі, бұқара халықты бұратана бұралқыға теңеген үстем тап өкілдеріне қарсылығы қисынды оқиғалар тізбегінде суреттелген. «Қазақ халқының тарихында 1916 жылы 11 шілде күні лап ете түскен ұлт-азаттық көтерілістің жөні де, жолы да, маңызы да ерекше. Ұлттық және рухани тәуелсіздікке ұмтылған қазақ елінің азаттық жо-

лындағы күресінің айтулы оқиғасы – әйгілі Қарқара жәрмеңкесінде басталып, Жетісудағы «Албан көтерілісі» деп аталып кеткен қарулы қозғалыс. Бұл ереуіл бір халықтың ғана көтерілісі дәрежесінде қалып қоймай, отаршыл империяның қанауындағы өзбек, тәжік, қырғыз, қарақалпақ, ұйғыр, дүнгендердің де азаттық қозғалысына ұласты. Көтерілістің басталуына патшаның сол жылғы маусымның 25-інде шыққан Қазақстан мен Орта Азияның тұрғылықты азаматтарын қара жұмысқа шақыру туралы жарлығының түрткі болғаны тарихтан белгілі. «Албан көтерілісі» – ауқымының кеңдігімен зерттеушілер мен әдебиетшілердің ерекше назарын аударған оқиға» [3, 286 б.], – деген жолдар осы сөзімізге дәлел бола алады. Сол 1916 жылғы ақ патшаның қазақтан жігіт алу жарлығына қарсы шыққан елді бастаушы Аманкелдінің Алексей Логинов, Жапар, Зілғара, Байтас тобының жасаған тізімін қолға түсіруі, қаланы жаудан азат ету жолындағы көрегендігі мен ақыл-парасаты батырдың көркемдік бейнесін күрделендіре түседі. Ескі мен жаңаның арасындағы қайшылық та, атып келе жатқан жаңа таңның қазаққа алып келер жақсылығына, теңдіктің туындауына деген сенімсіздік те бар мұнда.

Негізінен Аманкелді бастаған көтерілістің қазақ тарихында өзіндік орны зор, қоғамдық салмағы ауыр. Өткен мен болашақтың саяси өткелінде жарқын өмірдің жаршысы, болаттай берік көпірі болған оның мақсаты – жеке бас бостандығы емес, керісінше ұлы халықтың өз жерінде бейбіт тірлік кешуі еді. Мұндай аласапыран заманда жол таңдау мен бұқара елді бастаудың жауапкершілігі зор. Алайда өткел бермес түрлі кедергілерден өтуді Аманкелді өз мойнына алады. Өйткені өз заманында дара туған ол – қоғамдық-саяси қайшылықтың туындау астарын түсінген, жан жүрегімен сезінген бірден-бір саналы азамат. Тарихи деректерде: «...Аманкелді өктем тап өкілдерінің бір жағынан, патша үкіметі чиновниктерінің, екінші жағынан, қазақтың билеп-төстеуші шонжарларының халық бұқарасын бірлесе рақымсыз қанап отырғанын көріп, бұл әділетсіздікке төзе алмады. ...XIX ғасырдың соңғы ширегінде күшейе түскен патша үкіметінің отарлау саясаты нәтижесінде қазақтар мал бағуға жарамсыз бетпақ далаға, құмдақ-татыр шөлдерге ығыстырыла берді. Ірі рулар арасында жақсы қоныс, қолайлы мал жайылымы үшін талас-тартыстар көбейді» [4], – деп жазады ғалымдар. Сонымен қатар: «Патша июнь жарлығы бойынша қара жұмысқа шақырылғандардың тізімдерін алу болыстарға тапсырылды. Ал болыстар осыған байланысты ел ішінде паракорлықты мейлінше күшейтті. Байлардың балалары түрлі сылтаулармен тізімге ілінбеді. Шонжарлар балаларының, туысқандарының орнына көбінесе өздеріне борышты кедейлерді, жалшыларды зорлап жіберді» [4], – делінген тарихи құжаттарда. Батырға қатысты барлық көркем шығармаларда осы тарихи мәліметтердің сарыны байқалып тұрады.

«Ескіні жаңа тудырады» принципі негізінде екі түрлі көзқарастағы, екі түрлі идея ұстанған топтардың тартысы пьесада Ғ. Мүсіреповтің сындарлы суреткерлігімен логикалық жүйеде дамып отырады. Драматург мұнда ауыр кезең, тар қыспақтың көркемдік атмосферасын жасаған. Оның кейіпкерлері қиын уақыттың өзіне тән саяси салмағын таразылай отырып шыңдалады, өседі. Пьеса Аманкелдінің жақтастары, болашаққа, тәуелсіз өмірге үміті зор Бану, Петр Логинов, Тәуке, Жайнақтардың жеңісі қазақтың шырайлы жеріне тек өздерін ғана ие санайтын феодалдар Жапар, Тымақбай, Зілғара, Байтастардың жеңілісіне әкеліп, жарқын өмірдің салтанат құруымен аяқталады. Алайда өзі бастаған күрестің жеңіс туын көрсе де оның бақытын, бостандық таңының жарқын бейнесін сезіне алмаған халық батырының өлімі оны қолдап-қуаттаушы топқа бір жағынан қайғы әкелсе, екіншіден олардың бейбіт өмірдің мәні мен маңызын одан әрі түсінуіне, тануына алып келеді.

Осы Аманкелдінің көркемдік бейнесіне келіп қосылған тағы бір туынды – Ш. Құсайыновтың «Сахара үстіндегі жалау» (1949) пьесасы. Мұнда да батырдың феодалдық езгіге, ескі көзқарасқа қарсылығы драмалық қызу әрекеттерде кескінделеді. Пьесада екі тап өкілдерінің: бірі – үстемдікке қарсы Аманкелді бастаған кедейлер тобы, екіншісі – жаңа өмірді

қаламайтын, жақтамайтын Кетелердің, Міржақып тәрізді алашорда азаматының саяси, моральдық қактығысы суреттеледі. Екі топтың да көздеген өз мақсаттары, діттеген өз мүдделері бар. Кете мен Әбдіғапардың келісімді қастығымен Аманкелдіге құрған торынан басталған драма Қанай өлімінен кейін ширай түседі. У. Шекспирдің Ягосы тәрізді алдын-ала құрылған жоспарын ешкімге сездірмей, түн қараңғылығында Қанай батырды өлтірткен Кете ештеңе білмегендей, сезбегендей, қайғырған түр танытады. Қанды қолын білдірмей, әккі қимылмен мақсатын іске асырған Аманкелдінің бұл «жақтастарының» ой-мақсаты мүлдем басқа. Үстем тапқа қарсы бас көтергендерді жер аудартып, ату жазасын кесуге судья Ершікке үкім шығартқан олар батыр құрған кедейлер комитетін «заңсыз» деп таниды.

Пьесада екі ірі кейіпкер Аманкелді мен Міржақыптың сөз-диалогында қоғамның екі бөлінгендігі, екі түрлі принцип байқалады. Өзімен мүдделес, тағдырлас Фрунзе, Чапаев, Куйбышевтардың идеясына арқа сүйеген комиссар Аманкелдінің көздегені – Торғайды алашордалықтардан азат ету, әскерді жана кеңестік тәртіпте құру болса, Міржақыптың мақсаты – «киіз туырлықты қазақтың керегесін жайып, шаңырағын көтеру, уығының сабын сындырмау», яғни дара, дербес ел орнату.

Ш. Құсайыновтың бұл пьесасында оқиға-тартыс үш желіде өрілген: бірі – күні батып, таңы атпаған момын елге жаңа таң, жаңа күн сыйлаған Аманкелді, Кәрбоз, Жәуке, Михаил, Тоқыр, Жанайлар; екіншісі – алаш автономиясын құрып, ұлттың өзіне тән менталитетін сақтап қалуы көздеуші Міржақып және бұқарашыл оқығандар Ержан мен Жанар; үшіншісі – билік тізгінінен айырылмауды қалайтын, мансап пен шенді байлық, бақыт санайтын тоғышар би-шонжарлар Әбдіғапар, Шоң, Кете, Бекіш, Сәлімдер. Алайда осы әлеуметтік үш топ әрекеттерінің ұзақ баяндалуы шығарманың композициялық құрылымын, оқиға дамуын тым шұбалаңқылыққа әкелген.

Драмада қисынсыз, логикаға қайшы келер тұстар көптеп кездеседі. Мәселен, драма сюжетінде Аманкелдінің сатқын, екіжүзді Сәлімнен күдіктенуіне ешқандай себеп-салдар, қауіптенуді, сезіктенуді ақтайтын, айғақтайтын әрекеттер немесе көріністер жоқ. Бұл жерде тек автордың өз ойы ғана бар. Оқиға барысын ашу, нүктесін қою үшін ол батырға күдік туғыздырады. Сәлімнің алашорда тобында екендігін, өз арасында жүрген жансыз екендігін білдіру мақсатында драматург тез шешім қабылдап, нәтижесін тез беруді ұйғарыпты. Сонымен қатар, Жанардың Сұрмерген деп таныстырылған бөтен жігіттен еш себепсіз тез арада күдіктене қалуы да қисынсыз, бұл жерде де автордың өз ойы байқалып тұр.

Жанардың Сәлім мен бейтаныс жігіттің қарулы қолынан қалай құтылып кеткендігіне, оның Сәлімнің бар құпиясын, сатқындығын біліп қоюына автор себеп іздемеген, дәлелдеуді, ақтауды мақсат етпеген. Терезеден секіріп, жаны қиналған Ақжанның да тірі қалғаны түсініксіз, логикаға қайшы келіп жатыр. Пьеса соңында Аманкелді Кетені атып өлтіргенде идеялас серігі Әбдіғапарда, туған інісі Ержанда қорқу, қобалжу байқалмайды. Мұны алға қойған мақсаты мен көзқарасы екі түрлі бауырлардың бір-біріне деген жылуы жоқтықтан дегенімізбен адамның ішкі жан дүниесіндегі сезім күшінің жоқтығы немесе әлсіздігі кейіпкер мінезін қалыптастырмайтындығы жөніндегі драматургиялық талап-ереженің орындалмағаны өкінішті. Әбдіғапар, Кете, Міржақыптар атқаннан кейін Кәрбоз батырдың да көпке дейін өлмей денесін сүйретіп келіп, штаб жанында Әбдіғапардың қылғындыруымен өлуі де қисынсыз, сенімсіз әрекеттер қатарын толықтырған. Жалпы Ш. Құсайынов қаламында ашылмаған, ақталмаған тұстар көп деп айта аламыз.

Дегенмен, драматургтың Қанайдың жары Ақжан арқылы жесір дауын қудалайтын заманның өткендігін байқатуын қисынды әрі ұтымды ой дейміз. Әбдіғапардың үшінші әйелі болуға қарсылық білдірген Ақжан бас бостандығын тілейді. Сондай-ақ, пьесаның эпилогын келісті суреттейді автор. Мұнда шайқалған заманның келмеске кеткен дүбірінің басылғанына көп уақыт болған. Кер заманда тауы шағылып, намысы мұқалған кекті елдің кеменгер

ұлы Аманкелді Иманұлына арналған монумент-есекерткіштің жанында батырды еске алып майдандас, қарулас достары тұр. Жайқалған бейбіт өмір, шаттанған халық, жарқыраған күн сәулесі пьесаның әдемі финалы болған. Армия командирінің «Отанымыздың бостандығы мен тәуелсіздігі жолында қаза тапқан батырдың даңқы мәңгі өшпесін!» деген ұран сөзі қазақ ұлтының патриоттық рухына, гуманистік болмысына дем бергендей әсер етеді.

Қорыта айтқанда, тар қамаудан, үстем таптың езгісінен жәбір көрген кедейдің бостандығын көздеуші, дәуірінің панасы болған Аманкелдінің тарихи тұлғасы қазіргі уақытта да азаттықтың, тәуелсіздіктің символына айналып отыр. Мұндай тарихи дара қаһармандардың ерлігі, еркіндік пен теңдік жолында өз өмірін құрбан еткен жанкештілігі әр буын ұрпақтың оптимистік, отаншылдық сезіміне ықпал етері сөзсіз. Бұл тақырыпқа қалам тартқан драматургтердің басты мақсаты да осыны айқындау болып табылды.

Жалпы Қазан төңкерісін, феодалдық түсініктің адамның жеке бас бостандығына кері әсерін, одан туындайтын қоғамдық қақтығыстар салдарын, елді жаппай сауаттандыру, социалистік жаңа құрылыс құру, Ұлы Отан соғысы тәрізді түрлі тақырыптарда ой қозғайтын «Кеше мен бүгін», «Таныс адамдар», «Шабуыл», «Алғашқы ұшқындар», «Ағайынды Айназаровтар», т.б. пьесаларымен ұлттық драматургияда өзіндік орнын анықтаған Ш. Құсайынов шығармаларының жазылу уақытына, сол кезеңнің талғамы мен талабына орай кеңестік идеологияның мақсаттары мен міндеттерін баса көрсетеді. Өз кезеңінде көптеген театр сахналарында қойылған драмаларының идеялық жағынан ауқымдылығы, кейбір көтерген мәселелері, оның ішінде, бостандықтың, азаттықтың, теңдіктің бағасын танып-білу үрдісі тұрғысынан келгенде драматургтің халықтық ой-мақсаты айқын.

3. Шашкиннің «Замана осылай басталды» пьесасы да жаңа өмірдің салтанат құрғандығын насихаттайды. Мұнда басты кейіпкер Тоқаш Бокиннің азаттыққа бастауы, езгіден еркіндікке ұмтылған жастардың арман-мүддесінің асқақтығы келісті суреттелген. Екі ай ішінде өтетін оқиғадан Қазан төңкерісінің қазақ жерінде жылдам өрістеп, тез дамығандығын байқауға болады. Автор шығармасында Малышев, Марков тәрізді үстем тап өкілдерін сенгіш, дәрменсіз, аңғал ретінде бейнелейді де, керісінше, Тоқаш, Ермилов, Зоя, Құрышбайларды белсенді, ақылды, өз мақсаттарына тез қол жеткізетін кейіпкерлер етіп кескіндейді. Бұдан жаңа өмірді аңсаған қоғамның белсенділігін көреміз.

Кеңес өкіметіне қарсы Зәкір мен алашорда басшысы Жайнақовтың бейнелері шығармада әлсіздеу шыққан. 3. Шашкин бұлардан гөрі жарқын өмірге ұмтылған жастардың әрекетіне ерекше екіпін береді. Сол уақыттағы жазушы-драматургтерге қойылған көркемдік қиялдың шектеулігі алаш азаматтарын жау деп тануға мәжбүрлегені белгілі. Мұнда да бұл кейіпкерлер зерттеушілердің: «Қазақ жұртшылығын Россиядан бөліп алып, өз алдына жеке монархиялық хандықты қайта құруды аңсаған олардың жауыздығы ешкімнен де кем түспегендігі белгілі» [1, 250-251 б.б.], - деген тұжырым жасауына себепкер болған.

XX ғасырдың 55-56 жылдары жазылған шығармада кеңестік дәуірдің ықпалы, сол кезеңнің қазақ қоғамына, әдебиеті мен драматургиясына әсері айқын байқалып тұр. Автор Малышев, Марковтардың большевизмге қарсы көзқарасы мен Тоқаш, Зоя, Құрышбайлардың арасындағы саяси-қоғамдық тартысты драмалық желіде өрбітуге күш салғанымен мұнда құрастырмалы, ойдан жасалған сюжеттердің құрылымы логикаға негізделмеген. Солай болғанымен бұл пьесаны жазылған уақытында кеңестік өкіметті насихаттау, Тоқаш бейнесі арқылы қазақ халқының жарқын өмірге ұмтылысына баға беру жағынан насихат-үгіт шығарма деп айтуға болады.

Зерттеудің әдісі. Жоғарыда талданған драмалық шығармалардағы идеяның қазақ халқы үшін қашан да өзектілігі, бүгінгі ұрпақ үшін аса маңыздылығы салыстырмалы-сараптамалық негізде, тарихи дәлелдер мен дәйектер барысында зерттелді. Ғылыми тұжырымдар тақырыпқа байланысты еңбектер арқылы жасалды.

Нәтиже. Осындай заманының өзекті мәселелерін нақты драмалық, көркемдік негізде көтерген суреткерлердің ізін жалғастырушы Ғ. Мұстафин, С. Мұқанов, Т. Ахтанов, Ә. Әбішев, Қ. Мұхамеджанов, А. Сүлейменов, Қ. Бекхожин, Ш. Мұртаза, А. Тасымбеков, Ә. Тарази, Р. Мұқанова, Н. Оразалин, Д. Исабеков, Р. Отарбаев, Қ. Ысқақ, С. Балғабаев, т.б. драматургтер ХХ мен ХХІ ғасырлар тоғысында маңызды тақырыптарды өз шығармаларында ашық көрсетуді тоқтатқан жоқ. Қоғамдық өзгерістерді түрлі жанрда бедерленген бұл авторлардың да ұлттық драматургияда айтарлықтай орны бар. Өйткені олардың шығармалары адамзаттың әлеуметтік, рухани-эстетикалық, психологиялық-моральдық сұранысы мен талаптарына жауап беріп келеді.

Бүгінгі жаһандану процесі әр ұлттың өзіндік ерекшелігін айқындай отырып, әлемдік даму үдерісінде өз тенденциясын байқатуды көздейді. Бұл дегеніміз – әрбір ұлт, әрбір ел дәстүрінің әлемдік аренада көрінуі. Сол негізде Қазақстан мемлекеті де өзінің әлеуметтік-саяси және экономикалық мақсат-міндеттерін алға қойып, мәдени-рухани дамудың жаңа үлгісін көрсетіп келеді. Қоғамдық өрлеудің стратегиялық бағыты ұлттық мәдениеттің қайнар көзі – театр өнеріне, оның ішінде, драматургияға әсерін тигізбей қалған жоқ. Өткен кезеңде жазылған драмалық туындыларды саралай отырып, қазақтың халықтық ерекшелігін, ұлттық нышан-үлгілердің нақты өлшемін, тарих жолындағы жеңілістері мен жеңістерін таразылауға мүмкіндік туды. Сол уақытта әдебиеттің күрделі жанрының бірі драматургияда өзіндік қолтаңбасын танытқан авторлардың көбі неғұрлым қазақ болмысын ашуды, кейіпкерлер мінездері, әлеуметтік тартыстар арқылы ұлт бірлігін, халық қаһармандығын насихаттауды басты міндет-парыз санады.

Қорытынды. Жалпы ХХ ғасыр – ұлттық өнерге, мәдени қазынаға мейлінше зор үлес қосқан, алуан тақырыпта сөз қозғап, түрлі кейіпкерлер галереясын жасаған ірі кезең. Сол ғасырдың қоғамдық-мәдени талабы негізінде жазылғанымен феодализмге қарсылық, төңкерістің қазақ мүддесін көздеу, Ұлы Отан соғысы жылдарындағы қаһармандардың ерлігін паш ету, сол сияқты жаңа қоғам, жаңа адам бейнесін жасаудағы белгілі мақсаттар – бұлардың барлығында қазақ халқының еркіндігі, азаттығы, бас бостандығы, психологиялық-моральдық құлдыраудан арылу үрдісі басым тұрды. Демек, өткен ғасырда-ақ қазақ топырағында еркіндіктің, азаттықтың, тәуелсіздіктің үні байқалып отырған. «Тәуелсіздік» деген ұғым өте сыйымды, яғни оны бірнеше мәнде қолдануға болады: жеке адамның тәуелсіздігі, бас бостандығы, ой сезім еркіндігі, отбасының, қауымның, рудың, тайпаның өз жері мен тіршілігінің еркін болуы, мемлекеттің, ұлттың тәуелсіздігі... мемлекет тәуелсіздігі деген ұғым өте кең, күллі халықтың, Отанның азаттығымен тікелей байланысты, ол ұлттың тағдырына әсер етеді» [5, 257 б.], - деп жазады академик С. Қасқабасов. Сондықтан осы бағытта жазылған мұндай драматургиялық шығармалардың қуаты бүгінгі күнде жаңа пьесалар авторларына нақты көркемдік бағдар бола алады.

Әдебиеттер

1. Ордалиев С. Қазақ драматургиясының очеркі. - Алматы: Қазақ ССР Ғылым Академиясының баспасы, 1964. – 276 б.
2. Тілепбергенұлы Ж. Екі томдық шығармалар жинағы. 2-том. Повесть, пьесалар, әңгімелер. - Алматы: Алаш, 2006. – 256 б.
3. Еркебай А.С., Нұрпейіс Б.К. Ұлт-азаттық көтерілістің театр режиссурасындағы жаңа интерпретациясы // Қазақ Мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінің Хабаршысы. – 2019. № 2 (78). – 350 б.
4. Нұрқанов А. Халық батыры. – Алматы: Қазмембас, 1962. – 178 б.
5. Қасқабасов С. Алтын жылға. Зерттеулер мен мақалалары. -Алматы: «Жібек жолы» БҰ, 2010. – 576 б.

З.У. Исламбаева

*Казахская национальная академия искусств имени Т.К. Жургенова,
Алматы, Казахстан.*

Отражение национально-освободительного восстания 1916 года в драматургии

Аннотация. В научной статье анализируются драматические произведения, написанные в середине прошлого века, описывающие национально-освободительное восстание, становление советской власти на казахской земле. Подробно рассматривается творческий поиск писателей, произведения которых направлены на раскрытие значимости исторических ситуаций. Взяв за основу исторические драмы, в которых изображен исторический образ казахского батыра Амангельды Иманова, - «Амангельды» Г.Мусрепова и «Знамя над степью» Ш.Кусаинова - исследователь указывает на важные идеи авторов по раскрытию героической личности национального героя. В статье также анализируется образ Токаша Бокина, главного героя пьесы З. Шашкина «Так начиналась эпоха», который повел за собой казахский народ во время революции, стал лидером для молодежи, стремящейся к свободе от угнетения. Автор, опираясь на достоверные факты, раскрывает негативные для общественной жизни последствия гражданской войны в начале прошлого века на казахской земле, последствия советской системы для развития казахской нации. Общественно-социальное место положительных и отрицательных персонажей в исследуемых произведениях было выявлено с учетом особенностей их характера, социального положения. Автор статьи рассматривает пьесы драматургов с точки зрения концепций современных реалий. Кроме того, не осталось без внимания и нелогическое составление драматургами цепочки событий в произведениях.

Ключевые слова: драматургия, жанр, режиссер, тенденция, сценическое искусство, идея свободы, гражданская война, общественный конфликт.

Z.U. Islambayeva

T.K. Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts, Almaty, Kazakhstan

Representation of the 1916 National Liberation Movement in Drama

Abstract. The scientific article analyzes the dramatic works written in the middle of the last century, describing the national liberation uprising, the formation of Soviet power in the Kazakh land. The creative search of writers whose works are aimed at revealing the meaning of historical events is considered in detail. Taking as a basis historical dramas where the historical image of the Kazakh Batyr Amankeldi Imanov «Amangeldi» G.Musrepov and «Banner over the steppe» Sh.Kusainova, the researcher points to the important ideas of the authors to reveal the heroic personality of the national hero. He also analyses image of Tokash Bokin, the protagonist of Z. Shashkin's play «So the era began», who led the Kazakh people during the revolution, became a leader for young people seeking freedom from oppression. The author, based on reliable facts reveals the consequences of the civil war at the beginning of the last century for society and human life in the Kazakh land, the consequences of the development of the soviet system for the Kazakh nation. The social place of positive and negative characters in the studied works was revealed taking into account the peculiarities of their character and social status. The author of the article considers the views of playwrights at the time of writing the play in a modern concept. Also did not remain without attention and not logical drawing up by playwrights of a chain of events in works.

Keywords: Dramaturgy, genre, producer, tendency, performing art, idea of freedom, civil war, social conflict.

References

1. Ordaliev S. Kazakh dramaturgiasynyn osherky [Essay of kazakh drama] (Almaty, Kazakh SSR Gylym Akademiasynyn baspasy, 1964, 276 p). [in Kazakh]
2. Tlepbergenuly Zh. Eky tomdyk shygarmalar zhinagy. 2-tom. Povest, piesalar, angimeler [Collection of works in two volumes] (Almaty, Alash, 2006, 256 p). [in Kazakh]
3. Yerkebay A.S., Nurpeiis B.K. Ult-azattyk koterilisting teatr rezhissurasindagi zhana interpretasiyasy [New interpretations of the national liberation movement in the theatrical direction] (Almaty, Kazakh Memlekettik kyzdar pedagogikalyk universitetynyng Habarshysy, 2019. № 2 (78), 350 p.) [in Kazakh]
4. Nurkanov A. Halyk batyry [People s hero]. (Almaty, Kazmembas, 1962. 178 p). [in Kazakh]
5. Kaskabasov S. Altyn zhylga. Zertteuler men makalalary [Gold stream. Researches and articles] (Almaty, Zhibek zholy, 2010, 576 p). [in Kazakh]

Автор жайлы мәлімет:

Исламбаева Зухра – өнертану кандидаты, Т.К. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы «Театр өнерінің тарихы мен теориясы» кафедрасының доценті, Алматы, Қазақстан.

Islambayeva Zukhra – Candidate of Art Criticism, Associate Professor, Department of «History and theory of theatrical art», Т.К. Zhurgenov Kazakh National Academy of Arts, Almaty, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

ХҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].)

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо предоставить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Компьютерде беттеген: Дәмегүл Елешева

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2020. - 3 (132). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 151-б.
Шартты б.т. - 9,4 Таралымы - 9 дана
Электронды нұсқа: [http:// bulphil.enu.kz](http://bulphil.enu.kz)

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды